

Laibacher Diöcesanblatt.

Nr. V.

Inhalt: 34. Gesamthirtenbrief der Erzbischöfe und Bischöfe Oesterreichs in Betreff der Schulfrage. — 35. Weisung betreffend die Verlesung des Gesamthirten Schreibens.

1890.

34.

Nadškofje in škofje avstrijski

vsem vernim svojih škofij

mir, pozdrav, in blagoslov v Jezusu Kristusu Gospodu našem.

Kakor Vam, preljubi v Gospodu, gotovo znano, izrekli smo škofje avstrijski, dné 28. februvarija in 12. marca t. l. — kar smo bili dolžni pred Bogom in pred svetom, in sicer na mestu, kamor nas je napotila državna ustava, t. j. v šolski komisiji gospodske zbornice — nujno potrebo, da se premené sedaj obstoječe šolske postave. Terjali smo, da se javna ljudska šola za katoliške otroke tako uredi, kakor se edino slaga z nauki naše svete vere. Toda komaj smo ta korak storili, že so nas jeli hudo napadati in nas še napadajo z mnogih strani. Naše ravnanje se krivo razlaga in otemnuje v svojih resničnih in pravih namenih. Dolžni smo torej Vam in samim sebi in vsem sodržavljanom sploh, v skupnem pastirskem listu odkrito in naravnost o tem se izreči, da vsaj pravično in pošteno misleči ne bodo krivo umeli naših namenov in prizadevanj.

Mi terjamo katoliške ljudske šole; mi hočemo, da se katoliški otroci tudi na javni ljudski šoli vodijo, vzgajajo in podučujejo po načelih svoje svete vere; mi zahtevamo, da ima torej cela

šolska uprava in vse šolsko delovanje primerno versko podlago, ter da jo preveva duh naše sv. vere. Je li ta terjatev tako nezaslišana, da bi se zaradi nje dalo opravičevati ono silovito nasprotovanje, s katerim se vender le pobija? Je li ta terjatev kaj novega? Ali nismo že leta in leta vedno isto terjali, ter vse si prizadejali, da bi to terjatev dosegli? In ali znabiti s tem razodevamo le svoje želje in zahteve? Ne, preljubi v Gospodu! Vi dobro veste, da nismo mi sami, ki to terjamo, ampak da so to želje in zahteve, katere goji in mora gojiti vsako katoliško srce.

Pri teh zahtevah strinjamo se popolno z nauki in vodili vladarja naše sv. cerkve, našega sv. Očeta Leona XIII., kakor so jih izrazili ne le v svojih splošnih okrožnicah, ampak tudi v pismih, pisanih škofom posameznih dežel. Le čujte, kako opominjajo stariše celega krščanskega sveta v svoji najnovejši okrožnici z dné 20. januarija t. l. „o najvažnejših dolžnostih krščanskih državljanov“¹⁾. Čujte ukaze, katere so dali že prej

¹⁾ Sapientiae christianae.

francoskim, ogerskim in bavarskim škofom. V oni okrožnici opominjajo sv. Oče: „Po naturi imajo stariši pravico, vzgajati svoje otroke, ob jednem pa tudi dolžnost, skrbeti za to, da se vzgoja in poduk otrok vjema z onim namenom, zaradi katerega so prejeli otroke od božje dobrote. Zato si morajo stariši goreče prizadevati in se truditi, da odstranijo v tem oziru vso krivico, in da si vseskozi priborijo pravico, svoje otroke, kakor je njihova dolžnost, krščansko vzgojevati in je zlasti zavarovati zoper one nevarne šole, kjer bi se jim utegnil podajati strup brezbožnosti. Kadar se gre za pošteno izrejo otrok, ne sme biti prevelik noben trud in nobeno prizadevanje.“ — Francoskim škofom so pisali sv. Oče 8. februarija 1884 med drugim¹⁾: „Kar družino zadeva, je največje važnosti, da se iz krščanskega zakona rojeni otroci prav zgodaj podučujejo v verskih resnicah, in da se z verskim podukom spajajo one vednosti, v katerih se mladina izobražuje. Eno od družega ločiti se pravi zares hoteti, da bi otroška srca ostala vnemarna glede svojih dolžnostij do Boga. Tak učni način je kriv, in v nežnih otroških letih grozno poguben, ker dejanjsko privede do brezbožtva in zapre pot veri. Dobri stariši morajo po vsaki ceni za to skrbeti, da se naučé njihovi otroci, kakor hitro se zavedajo pameti, verskih zapovedij, in da se v šolah ne nahaja nič tacega, kar bi žalilo čistost sv. vere ali nravov. Da se pri poduku otrok skrbno pazi na to, ukazuje božja in natorna zapoved, in stariši se iz nobenega vzroka ne morejo odvezati od te zapovedi. Cerkev pa, ki je vsled oblasti, podeljene ji od božjega ustanovitelja, poklicala vse narode h krščanski modrosti, in ki mora enako skrbno paziti, v katerih naukih se podučuje njena mladina, je vsikdar odkrito obsojala tako imenovane mešane ali nevtralne (brezverske) šole in je očete vedno in vedno opominjala k čuječnosti v tako važni zadevi.“ — Na ogerske škofe se je obrnilo skrbno srce sv. Očeta l. 1886 s tem-le opominom²⁾: Čas in javno življenje

po tem teži, da se trudijo premnogi z vso silo, odtegniti šolsko mladino čuječnosti cerkve in čez vse koristnemu vplivu sv. vere. Dogaja se večkrat, da podpirajo in zahtevajo tako imenovane nevtralne (brezverske) mešane ali svetne šole, in sicer z namenom, da gojenci doraščajo v največji nevednosti najsvetejših rečij in brez skrbi za sv. vero. Ker je to zlo bolj razširjeno in večje, kot so nasprotna zdravila, zato vidimo priraščati zarod, ki se ne méni za duhovne dobrote, ki je brez vere, prav pogosto brez Boga. To veliko zlo odvracajte, častitljivi bratje škofje, z vso gorečnostjo in z vsem trudom od vaše Ogerske . . . Z ozirom na prevažno reč moramo želeti in hoteti, da sv. cerkvi pri poduku mladine nihče ne brani izpolnjevati nalogo, dano od Boga, in ne moremo si kaj, da bi vas prav vroče ne prosili, svoj trud marljivo v to obračati. Med tem pa ne nehajte, očete zopet in zopet opominjati, naj ne puščajo svojih otrok v take šole, kjer se je bati, da zgubé krščansko vero, in trudite se ob jednem, da bode imeli šole, ki se morejo priporočati zaradi temeljitega poduka in lepega obnašanja svojih učiteljev, in katere bodele vodili vi s svojo veljavo in s pazljivo svojo duhovščino.“ — L. 1887 pa tožijo sv. Oče v pismu škofom bavarskim¹⁾: „Cerkev ima sedaj pravičen vzrok zdihovati, ko mora gledati, kako se ji trgajo iz rok otroci v najnežnejših letih ter so prisiljeni obiskavati take šole, v katerih se spoznanje Boga ali sploh celo nič ne uči, ali pa se ga uči le malo in še to pomešano s krivimi nauki.“ Zato je opominja, naj čujejo in skrbé, da ne bode mladina škode trpela na svoji katoliški veri in na svojih nravih v šolah, katere so ali sploh ali vsaj deloma odpovedale pokorščino sv. cerkvi.

Glejte, preljubi v Gospodu, taka je sodba, take so bojazni, taki opomini in terjatve sv. Očeta gledé na brezverske šole. Oni vidijo v njih veliko nesrečo za človeštvo; vidijo, da iz njih prirašča mladina, ki ne pozna strahu božjega in ne more več prenesti nikakih nravnih mej; in ker ne more

¹⁾ Nobilissima Gallorum gens.

²⁾ Quod multum diuque, z dne 22. avgusta.

¹⁾ Officio sanctissimo adducti, z dne 22. decembra.

svojim željam ničesar odreči, se dá lahko zapeljati tudi k političnim prekucijam.¹⁾ Sodba sv. Očeta in njihove bojzani so žal le preveč podprte in upravičene po žalostnih skušnjah, katere imamo tudi mi že priliko si nabirati; njihovi opomini veljajo torej tudi nam.

Terjamo katoliške ljudske šole tudi zato, ker vemo, da smo pri tej terjatvi v soglasji z Vašimi lastnimi željami, preljubi v Gospodu. Ali bi se ne morali čutiti hudo užaljene, ako bi mi hoteli misliti, da Vam je vse jedno, če postanejo Vaši otroci po vzgoji, katero jim daje šola, časno in večno srečni ali nesrečni? Ali ni govorila Vaša vest, ki Vas je nagibala že nekaj let sem, da ste terjali po katoliških shodih in z raznimi dopisi in peticijami za svoje otroke katoliške šole? In dotični sklepi družega splošnega avstrijskega katoliškega shoda v aprilu in maju preteklega leta, niso li zvest odmev iste terjatve Vaše vesti?

„Gledè na to“, tako so se soglasno izrekli udeleženci z živahnim odobravanjem navzočih in z mnogobrojno izraženim pritrjevanjem tistih, ki so bili zadržani — „gledè na to, da je pravica starišev do vzgoje njihovih otrok nedotakljiva, da, njihova najsvetejša pravica;

da je družina v najtesnejši zvezi s cerkvijo;

da je po namenu, odkazanem od Boga samega, naloga sv. cerkve, učiti in vzgajati narode, in da ima le cerkev za to potrebna sredstva in veljavo;

dalje gledè na to, da vsled naših družabnih razmer ogromna večina prebivalstva za dostojno vzgojo in izomiko otrok potrebuje pomoči ljudske šole, da je torej ljudska šola za družino, za cerkev in državo največjega, da, odločilnega pomena;

in slednjič gledè na to, da je prisilna šola postavno vpeljana: (gledè na vse to) so katoličani po vesti dolžni in zato upravičeni, za versko vzgojo mladine kot najsvetejšo pravico terjati od države ono poroštvo, ki je pri sedanjih razmerah potrebno in se ne dá doseči drugače, kakor edino s tem, da se zopet vpelje verska šola“.

Glejte, preljubi v Gospodu, v tej izjavi nahajate navedene vse vzroke, ki Vam ne nalagajo

le vestne dolžnosti, ampak Vam dadó tudi pravico, terjati versko šolo. Vi, katoliški stariši, ste pravi in prvi odgojitelji in učitelji svojih otrok. Božja postava in narurni red Vam je podelil to mesto z njegovimi dolžnostmi in pravicami. Nobena posvetna moč Vas ne more odvezati od dolžnosti, da vzgajate svoje otroke, in nobena sila Vam ne more vzeti te pravice. Zarad izpolnjevanja te dolžnosti bodete se morali nekdanj zagovarjati pred božjo sodbo, in te odgovornosti ne morete odvaliti na nikogar družega. Vi sami bodete prejeli večno plačilo za izpolnjevanje te dolžnosti, Vi sami bi morali tudi nositi kazen za njeno zane-marjanje.

Šola je po svoji nalogi odločena v to, da starišem odvzame en del njihove dolžnosti pri vzgoji otrok. Torej morajo stariši neprenehoma hrepeneti po tem, da se vzgojé njihovi otroci v šoli v njihovem duhu, to je katoliško, kakor bi se morali vzgojevati v domači hiši. Če se gre torej za katoliške stariše, šola ne more in ne sme otrok nič drugače vzgojevati, kot v smislu starišev, t. j. katoliško.

Gotovo, preljubi v Gospodu, se ne sme prezirati, da ima tudi država svoj del pri vzgoji mladine in da more torej tudi povdarjati svoje pravice. Ni nam na mislih, te pravice kratiti ali tajiti; a nasprotno prav odločno zavračamo sumničenje, s katerim se grdijo naši nameni. Radi priznavamo, da so dandanašnje razmere take, da se tudi na šolskem polju skoraj ne more pogrešati uporaba sredstev državne moči. Toda, naj ima država pri šoli še toliko pravic, te pravice gotovo nima, vzgojevati katoliškega otroka v nasprotju z željami in dolžnostmi katoliških starišev. Nikdar država ne bode mogla take pravice dokazati; in ravno tako si ne more take pravice lastiti, ne da bi žalila narurno pravico starišev.

Sodite sedaj sami, preljubi v Gospodu! Če je vzgoja Vaših otrok Vaša Vam najbolj lastna pravica; če kot katoliški stariši svojih otrok ne morete in ne smete dati drugače vzgojevati, kot katoliško; če Vi en del svojih pravic in dolžnostij pri odgojevanju svojih otrok izročite šoli, ter jo

¹⁾ Navedeno pismo francoskim skofom.

postavite za svojo namestnico; kaj morate Vi po vsem tem zahtevati od šole? Nič manj, kakor to, da se Vaši otroci v šoli vzgojujejo po katoliški veri, t. j. da se vpeljejo v katoliško-versko življenje in dejanje, da se navajajo katoliškega mišljenja in delovanja, z eno besedo, da je vzgoja katoliška. In to morate še toliko odločneje terjati, ker morate pošiljati svoje otroke v šole, katere ste dolžni po državnih postavah Vi vzdrževati.

Temu nasproti se po pravici in vesti tudi ne more ugovarjati, da Vam je po postavi svobodno, ustanavljati si katoliške zasebne šole. Čemu bi morali prevzeti dvojno breme, katerega ne morete nositi? Ni li velikoveč pravično in prav, da tisti, ki želé neverško šolo, tudi sami nosijo njene troške?

So torej tudi Vaše pravice, za katere se potezamo s svojo zahtevo. V Vašem imenu, v imenu cerkve, kateri otroci pripadajo po sv. krstu, v svojem lastnem imenu terjamo katoliške šole, ker so naši pastirski skrbi izročene neumrljive duše. Mi izpolnjujemo s tem svojo najsvetejšo dolžnost, katero nam je naložil božji Zveličar gledé Vas in Vaših otrok rekoč: „Pojdite in učite vse narode . . . naj izpolnjujejo vse, kar sem vam zapovedal.“¹⁾

Ko pa zahtevamo katoliške šole, ne segamo ne na stareje podlage, niti ne povdarjamo potrebe kake nove, ker ménimo, da je moremo zahtevati tudi na podlagi obstoječih postav. Že povod k našemu postopanju nas odveže vsakega zagovora proti sumničanju, kakor da bi hoteli zopet vvesti razmere one dobe, katera ni imela v rokah sredstev sedanjega časa. Vladi Njihovega Veličanstva našega presvitlega cesarja zdelo se je potrebno, državnemu zboru predložiti nekatere premembe sedanjih šolskih postav. Narejene izkušnje, strokovnjaške sodbe, mnogostransko izražene želje so namreč vlado napotile, da je začela premišljevat, če ni potrebno pretresati šolske postave. Ali s tem ni bila tudi nam škofom dana prilika, se vdeležiti tega pretresanja? Tudi mi imamo dvajsetletno izkušnjo z novo šolo, tudi mi mislimo, da smo upravičeni izreči strokovnjaško sodbo na polju, ki

obsega нравno-versko vzgojo, saj dan na dan slišimo glasove in nujne želje svojih vernikov, ki se združujejo z našimi. Bi li ne smeli pri tej priliki spraviti v razgovor svojih izkušenj, svoje sodbe, svojih in Vaših želj? In ako dano priliko v to porabimo, ali zaslužimo potem očitanje, da nepremišljeno razburjamo duhove?

Tudi Vi ste sodili na svojih shodih in v svojih peticijah, in prav tako je sodil lanski katoliški shod pri svojih posvetovanjih in sklepah, da „se more šolsko vprašanje vsestransko in temeljito rešiti le po postavo dajalnem potu.“ Ta misel vodila je tudi nas. Mi se hočemo poslužiti le pravice, katero ima vsak državljan, in nastopiti le pot, katero nam je odkazala postava. Pretehtali smo torej od c. kr. vlade nasvetovane premembe šolskih postav, a prepričali smo se, da se ne ozirajo na vse izkušnje in strokovnjaške sodbe, in da ne vstrezajo Vašim in našim željam. Zato smo si šteli v svojo dolžnost predlagati, naj se premembe vrše v širjem obsegu, da se tako zadostí pravičnim zahtevam.

Je li to kaj čudnega? Ali pa, so li naši navsveti pretirani, brezmerni, kakor pravijo? Kaj pa terjamo z Vami vred, preljubi v Gospodu? Terjamo, da se za katoliške otroke napravijo katoliške šole; da v njih podučujejo verni katoliški učitelji ter oskrbujejo vzgojo in poduk po naukih naše sv. vere. Tudi postava sama pravi, da je namen šole ta, da se vzgojujejo otroci n r a v n o - v e r s k o. Če hočejo imeti te besede kak pomen, ne povedó nič drugzega, kot to, da mora šola na otroke vseskozi vplivati нравno-versko, da mora biti učitelj sam нравno-versk, da mora imeti svojo nalogo in učiteljsko svojo dolžnost za нравno-versko; zadnjič, da morajo tudi knjige, ki se rabijo v šoli, služiti нравno-verski vzgoji. Tudi šolski red, pridejan k šolski postavi, priznava kot vodilno načelo za poduk, da morajo biti posamezni predmeti med seboj v j e d n o t n i z v e z i. To pa ni nič drugzega, kakor da mora biti tudi v e r o n a u k z drugimi učnimi predmeti v tesni in stalni zvezi, in da se veronauku pri drugem poduku nikakor ne sme nasprotovati.

¹⁾ Mat. 28, 19. 20.

A, je li tudi v resnici tako, kakor postava in šolski red ukazujeta? Le ob kratkem hočemo opisati pravo stanje naše sedanje šole. Veronauk ni vodilni temelj in vodilno pravilo naše sedanje ljudske šole, ampak le eden izmed mnogih učnih predmetov, in še to brez potrebnega števila učnih ur. Drugi predmeti so brez vsake zveze z veronaukom in se žal pogosto lahko obravnavajo na tak način, ki ne pospešuje npravno-verske vzgoje. Verska vzgoja šolske mladine je omejena na tako pičlo mero pobožnih vaj, da se v otroških sreih ne more vzbuditi gorak verski čut. Veronauk in pobožne verske vaje niso pridržane neoviranemu cerkvenemu vodstvu, ampak podredjene so svetni oblasti kot zadnji odločilni razsodnici. Na izobraževanje učiteljev nima cerkev rekli bi nikakega vpliva, pri njihovem nastavljanju pa je čisto izključena; in tako se zgodi, da se katoliški otroci pogosto podučujejo in vzgojujejo tudi od oseb, katere so katoliški veri ali tuje ali sovražne, in katerim je torej nemogoče, da bi katoliško vzgojevale.

Lahko bi ta opis še nadaljevali, toda rečeno zadostuje popolno, da si pojasnimo nasledke, katere so napravile take šolske razmere. Spoštovanje do cerkve, ljubezen do vere, pojavi verskega življenja se zgublajo bolj in bolj; domišljavost in prevzetnost, lahkomišljenost in površnost, zaničevanje vsake božje in človeške veljave pa silovito raste. Ali se bomo temu čudili, in je li drugače mogoče, če se sicer katehet trudi po dve uri na teden, da polaga otrokom na srce strah božji in vero na resnice od Boga razodete, in da jim vceplja krščansko čednost, če pa se nasproti v več kot dvajsetih šolskih urah na teden more vplivati na otroke tako, da se versko spoznanje in versko življenje ne le ne okrepi, marveč — bodisi brez namena, bodisi z namenom — omaje? A, preljubi v Gospodu, svoje notranje žalosti pri teh razmerah ne moremo popolno in jasno izreči; nečemo vračati trdih besed, ki padajo z one strani čez nas in našo zvesto duhovščino; preveč spoštovanja imamo do Vaših otrok, kakor da bi hoteli rušiti v njihovih sreih veljavo nji-

hovich učiteljev. A to ste iz naših besed pač povzeli: mi ne moremo dati katoliškim starišem poročstva, da se bodo njihovi otroci vzgojevali katoliško v ljudski šoli, kakeršna je sedaj, in prav tako malo Vam moremo reči, da smete v tem oziru biti mirni zaradi težke vestne dolžnosti in težke svoje odgovornosti pred Bogom.

Naj nas sicer dolžé, da nameravamo ljudsko omiko nazaj potisniti, veronauk na škodo družega poduka razširiti ter vednost in znanje zanemariti. Na tako obdolževanje lahko odgovorimo. Ne, motite se, porečemo svojim nasprotnikom prosto in odkrito: le naredite otroke tako modre, tako učene, tako zvedene, kakor je le hočete in morete; samo naredite je tudi bogaboječe in verne, pobožne in krepostne. Nočemo kratiti njihove izomike, njihovih vednostij; česar se bojimo, je njihova polovičarska izomika brez verske podlage, katera je stori le prevzetne, domišljave, ošabne in nezadovoljne. Z a t o terjamo katoliško šolo, ki nam edina daje poročstvo, da bode mladina dobila npravno-versko vzgojo, in po kateri edini bodo otroci zmožni, da porabijo svoje znanje zares v korist sebi in bližnjemu, in tako, kakor je primerno njihovemu časnemu in večnemu namenu.

Mi terjamo pa katoliško šolo tudi v imenu svobode, ustavno nam zagotovljene za našo vest. Član XIV. temeljne državne postave z dne 21. decembra 1867. se glasi: „Popolna prostost vere in vesti je vsakemu zagotovljena.“ Se li ta prostost po sedanji ljudski šoli varuje in brani? Katoliški stariši so prisiljeni svoje otroke zaupati šolam, v katerih se katoliška vera popolno prezira, izvzemši nekoliko ur veronauka. Zraven tega so drugi učni predmeti izrečno razglašeni kot popolno neodvisni od vsacega cerkvenega vpliva, kar se zdi žal skoraj kakor povabilo, naj se poduk uravna tako, da se s tem še bolj oslabi že sicer tako majhni vpliv svete cerkve na otroke, in da se razodete resnice božje izpodrivajo iz srca in življenja. Ne, ne brezverska (brezconfessionelna) in ne medverska (interconfessionelna) šola, (ki ob jednom hoče vstreči vsem veram skupaj), se ne strinja z načelom, priznavajočim svobodo vere in vesti; kakor obstojé

razna veroizpovedanja jedno zraven drugemu, in kakor jih postava priznava prav po različnih njihovih posebnostih, tako to načelo dosledno zahteva tudi šolo zraven šole, razno po raznih veroizpovedanjih. Združiti vse v jedno šolo nasprotuje pravno vsem veroizpovedanjem. Vsakemu dati svoje, se more le tedaj, ako se ločijo in vravnajo posebne šole za posebna veroizpovedanja. Ali ni tedaj s strani političnih strank nezno trinoštvo, siliti otroke k poduku, ki nasprotuje verskim načelom in verskemu prepričanju njihovih starišev? Ali pa naj le nevera uživa prostost, da se more vera in bogočastje pobijati in izpodrivati?

Mi zahtevamo le pravo prostost tudi za vero in bogočastje, in ne moremo umeti tistih, ki prostost in svobodnostne naprave tako visoko cenijo ter s tako lepimi govori proslavljajo, ki se pa le tedaj ne morejo povzdigniti do tega visokega stališča, ampak precej padejo nazaj na nizko polje prenapetosti in zatiranja, kadar se gre za vero in bogočastje. Zato kličemo vsem možem cele Avstrije, ki zares ljubijo svobodo: Nikar ne pridržujte še dalje katoliškim starišem pravice, da dadó svoje otroke vzgojiti po svojem verskem prepričanju! Nikar ne zatirajte svobode s tem, da jo pustite hirati neveri na ljubo!

Mi zahtevamo katoliško šolo za katoliške otroke! Čuli ste, preljubi v Gospodu, kako se nam je zaradi tega očitalo, da zahtevamo, naj se povsod napravijo le katoliške šole. Nam je li pač treba zagovarjati se proti temu očitaniu? Mi smo katoliški škofje, mi zastopamo pravice katoliške cerkve; mi razpravljamo želje katoliških starišev; smo li kot katoliški škofje tudi poklicani in upravičeni, zastopati terjatve in želje svojih nekatoliških sodržavljanov? In ali ni z druge strani jasno, da se verske šole ne morejo napraviti samo za katoličane, da se ne bi ustanovile ob enem tudi za nekatoličane?

Znabiti bi bil marsikdo rad videl, naj bi se bili ozirali tudi na druga vprašanja, ki se stikajo s šolskim postavodajalstvom. Mi nismo v nemarni nasproti tem vprašanjem in nočemo prezirati pri

nobenem lastne mu upravičenosti, toda ne mešamo jih v naše čisto cerkvene terjatve. Mi sledimo opominu našega božjega učitelja: „Iščite najprej božje kraljestvo in njegovo pravico, in vse to vam bo privrženo“,¹⁾ in se držimo kot škofje katoliške cerkve načela, katero uči svetovni apostol: „Tu ni Juda, ne Grka, ampak vsi so eno v Kristusu Jezusu.“²⁾ Mi smo zastopniki cerkve in moramo politiko prepustiti onim, ki so v to poklicani. Imamo pa to jedino prošnjo do Vas: naj gredó Vaši nazori in želje in naporu v posvetnih stvarih še tako daleč narazen, dragi katoliški kristjani, nikar ne spravljajte zaradi tega v nevarnost verske vzgoje svojih otrok! Tega Vas prosimo pri Vaši ljubezni do Vaših otrok, pri ljubezni do Vaše cerkve, pri ljubezni do Vaše domovine!

Glejte, preljubi v Gospodu, to so pojasnila in opomini, katere smo Vam hoteli za sedaj dati gledé ljudske šole. Mi moramo tako govoriti pri svojem izveličanju! K temu nas veže opomin apostolov: „Zarotim te pred Bogom in Jezusom Kristusom, ki bode sodil žive in mrtve; oznanjuj besedo, ne jenjaj, bodi si priložno ali nepriložno; prepričaj, prôsi, svari z vso potrpežljivostjo in modrostjo; ker prišel bode čas, ko zdravega nauka ne bodo trpeli, temveč izbirali si bodo po svojih željah učitelje, ki ušesa ščegečejo; in odvracali bodo ušesa od resnice ter se bodo obračali k basnim. Ti pa čuj, vse pretrpi, opravljaj delo evangelista, izpolnjuj svojo službo.“³⁾ Naša sveta služba zahteva, ne molčati, kjer je dolžnost govoriti, in to dolžnost nam nakladajo nevarnosti, ki preté sv. veri. Mi dvigamo svoje roke proti nebesom ter spričujemo pred Bogom in vsem svetom: Mi nečemo in ne moremo mirno gledati, ko peša verski čut, ko propadajo pobožni mravi, ko izginjajo najdražji, najneprecenljivejši zakladi v avstrijskem katoliškem ljudstvu!

Pa tudi Vi, preljubi v Gospodu, morate izpolniti resno dolžnost; Vi morate sodelovati, da dospete do tega namena, do katoliških šol za

¹⁾ Mat. 6, 33.

²⁾ Gal. 3, 28.

³⁾ II. Tim. 4, 1-5.

svoje katoliške otroke. „To se dá le po postavodajalnem potu doseči,“ tako se je izrekel lanski katoliški shod in je dostavil vroč opomin na vse katoliške državljane, „naj izpolnjujejo svojo volilno dolžnost, naj se vdeležujejo volitev v postavodajalne skupščine ter naj delujejo na to, da bodo le taki možje izvoljeni, ki dadó dovolj poroštva, da bodo svojo moč zastavili za versko šolo.“

Nič drugega ni treba, kot da Vas spomnimo na ta opomin; temu opominu nam ni treba ni-

česar dostavljati. Le ravnajte se po njem! Postavite skrb za srečo svojih otrok pred vse druge ozire in bodite edini, da izvolite le take zanesljive katoliške možje v svoje zastope, ki si bodo šteli v svojo prvo in najvažnejšo dolžnost, z vsemi močmi delati na to, da se vresničijo v šoli nраво-verska vzgoja.

Milost našega Gospoda Jezusa Kristusa in ljubezen božja in občestvo svetega Duha bodi z Vami vsemi! Amen.

Dano binkoštno nedeljo v letu zveličanja 1890.

Friderik kardinal Fürstenberg,
knezo-nadškof olomuški.

Franc kardinal Schönborn,
knezo-nadškof praški.

Peter Dominik Maupas,
nadškof zaderski.

Fulgencij Czarew,
nadškof, škof hvarski.

Severin Moravski,
nadškof lvovski, rit. lat.

Alojzij Matija Zorn,
knezo-nadškof goriški.

Silvester Sembratowicz,
nadškof hališko-lvovski, rit. gr.

Izak Nikolaj Izakowicz,
nadškof lvovski, rit. arm.

Janez Zwerger,
knezoškof sekovski.

Matevž Jožef Binder,
škof šentipolitski.

Janez Evang. Hais,
škof kraljičin-graški.

Anton Jožef Fosco,
škof šibeniški.

Janez Nep. Glavina,
škof tržaško-koperski.

Albin Dunajewski,
knezoškof krakovski.

Franc Ferretić,
škof kerški.

Jurij Kopp,
knezoškof vratislavski.

Luka Solecki,
škof przemiselski, rit. lat.

Ignacij Loboš,
škof tarnovski.

Emanuel Schoebel,
škof litomeiški.

Franc Bauer,
škof brnski.

Matevž Vodopić,
škof dubrovniški.

Simon Aichner,
knezoškof briksenski.

Jakob Missia,
knezoškof ljubljanski.

Janez Krstnik Flapp,
škof poreško-puljski.

Martin Jožef Rítha,
škof budejevski.

Eugen Karol Valussi,
knezoškof tridentinski.

Jožef Kahn,
knezoškof krški.

Trifon Radoničić,
škof kotorski.

Franc Maria Doppelbauer,
škof linški.

Mihael Napotnik,
knezoškof lavantinski.

Filip Nakić,
škof spletsko-makarski.

Janez Stupnicki,
škof przemiselski, rit. gr.

Julijan Pelesz,
škof stanislavovski, rit. gr.

Edvard Angerer,
tit. nadškof, kapitularni vikarij dunajski.

Janez Ev. Haller,
tit. škof, kapitularni vikarij solnograški.

Opomnja. Ta pastirski list prebere naj se z lece s potrebnimi pojasnili vernikom tretjo nedeljo po binkoštih, t. j. 15. junija t. l. — Čitati se sme tudi dve nedelji zapored.

**Weisung an die hochw. Diöcesan-Geistlichkeit,
betreffend die Verlesung des Gesammthirtenschreibens über die Schulfrage.**

Der gegenwärtigen Nummer des „Laibacher Diöcesanblattes“ ist auch der deutsche Text des Gesammthirtensbriefes der Erzbischöfe und Bischöfe von Oesterreich beigegeben.

Dieser Hirtenbrief ist am dritten Sonntage nach Pfingsten, d. i. am 15. Juni d. J. — eventuell in entsprechender Abtheilung auch an zwei aufeinander folgenden Sonntagen mit etwa nothwendigen Erklärungen den Gläubigen vorzulesen.

Vom fürstbischöflichen Ordinariate Laibach am 31. Mai 1890.